

ธรรมะ...จากต้นไม้...โดย ท่านภิกขุ ปัญญาวัฒน์

นำเสนอเมื่อ : 11 มิ.ย. 2552

ธรรมะจากต้นไม้
โดยท่าน ภิกขุ ปัญญาวัฒน์

อาจารย์ท่านหนึ่งสอนศิษย์ให้ไปกวาดใบไม้แห่งที่ลานวัดทุกวัน กวาดแล้วรุ่งขึ้นท่านอาจารย์ก็ถามลูกศิษย์ว่าพบอะไรบ้าง ลูกศิษย์ก็บอกว่าไม่เห็นมีอะไรพบอะไร ท่านก็ให้กวาดใบไม้แห่งต่อไปเรื่อยๆจนกว่าจะพบอะไรสักอย่าง ลูกศิษย์ก็กวาดต่อไปเรื่อยๆ บางทีก็พบเศษสแตนคัทคนมาเที่ยวทำตกหล่นไว้ ก็เอาไปให้อาจารย์ อาจารย์ก็บอกว่าสแตนคัทไม่มีประโยชน์อะไร ก็ให้กวาดต่อไปทุกวันกวาดไปเรื่อยๆ

วันหนึ่งลูกศิษย์ก็วางไม้กวาดนั่งลงนึกตรึกตรองเรื่องการกวาดใบไม้ ก็ได้พบความจริงและนำความนั้นไปบอกอาจารย์ว่า “ผมกวาดใบไม้มาเดือนหนึ่งแล้วเพิ่งพบความจริงวันหนึ่งเอง” ท่านอาจารย์ถามลูกศิษย์ว่า “พบอะไร” เขาก็บอกกับอาจารย์ว่า “พบว่าสิ่งทั้งหลายมันไม่เที่ยง มีความเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา” อาจารย์ก็บอกว่า “กวาดต่อไปอีกที่พบมะมันน้อยเกินไป” ลูกศิษย์คนนั้นก็กวาดใบไม้ทิ้งต่อไป จนกว่าจะพบสิ่งที่อาจารย์อยากได้พบ

เราเคยเห็นใบไม้หล่นเต็มสนามแล้วก็เห็นเด็ก ๆ หรือคนไข้ไปกวาดมันทิ้งเสีย คนที่กวาดขยะทุกวันๆ แต่ไม่มีอะไรเกิดขึ้นในใจ แต่ถ้ามองคนที่มีการศึกษาทางธรรมะเมื่อกวาดใบไม้แห่งที่ย่อมจะเกิดความคิด เกิดความคิดขึ้นมาใบไม้เอออแล้วก็เป็นใบแก่แล้วก็ยังเป็นใบสีเหลือง แล้วก็ร่วงหล่นกองอยู่ที่พื้นจนเราต้องกวาดไปทิ้ง

เมื่อเกิดคิดอย่างนั้นขึ้นมา ก็อาจมาเปรียบเทียบกับตัวเองว่าสมัยหนึ่งเราก็เคยเป็นเด็กน้อยนอนแบเบาะ แล้วต่อมาก็โตขึ้นเรื่อยๆจนกระทั่งเป็นผู้ใหญ่เวลานี้อายุเท่าไร หรืออยู่ในสภาพใบไม้เหี่ยวใบไม้สีเหลือง ไม้เท่าไรก็จะร่วงหล่นลงไปนอนในที่ศพ ถาคิดขึ้นมาอย่างนั้นก็เกิดความสลดใจ แล้วก็ไตร่ตรองจิตใจเข้าหาการทำมาหากินได้

คนเรานี้ทำอะไรต้องพิจารณาให้ได้ความจริง อย่างปลูกต้นไม้ดอกไม้อย่าเพิ่งแต่ปลูกเพื่อความเพลิดเพลิน แต่ปลูกเพื่อศึกษาความจริงจากต้นไม้ดอกไม้ในแง่ธรรมะ เช่นปลูกกุหลาบใส่กระถางไว้ก็ต้องดูกุหลาบเพื่อให้เกิดธรรม เราควรพิจารณาว่าเราได้อะไรจากการปลูกกุหลาบหรือปลูกกล้วยไม้นอกจากความเพลิดเพลินเจริญใจจากความสวยงามและความหอมของดอกไม้แล้วเรายังได้แง่คิดอะไรทางธรรมจากการปลูกดอกไม้เหล่านี้บ้าง

อะไรที่อยู่รอบๆตัวเรานั้นเป็นธรรมะ พระพุทธองค์กล่าวกับพระวัชกาลิว่า “โย โข วัชกาลิ ธมฺมํ ปุสฺสตี โส มํ ปุสฺสตี” “ดูก่อนวัชกาลิ ผู้ใดเห็นธรรมผู้หนึ่งเห็นเรา” อันนี้แหละคือตัวปัญญา ถ้าเราเห็นธรรมะคือเห็นความไม่เที่ยงของสิ่งนั้นก็ดี เห็นความทุกข์ของสิ่งนั้นก็ดี เห็นความเป็นอนัตตาความไม่มีตัวตนของสิ่งเหล่านั้นก็เรียกว่าเราได้ธรรมะ

เมื่อเห็นแล้วก็ยังจะต้องคิดต่อไป พิจารณาต่อไป เวลาเราไปมองสิ่งอื่นก็จะได้เกิดความเปรียบเทียบให้เห็นว่ามันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันไม่มีความแตกต่างกัน คนเราเมื่อเห็นอะไร(ทางธรรม)เหมือนกันเมื่อใดแล้วเราก็ไม่เป็นที่ทุกๆ แต่เราเห็นอะไรแตกต่างกันไป เช่น เห็นว่าสวย เห็นว่าไม่สวย เห็นหญิง เห็นชาย เห็นหนุ่มเห็นสาว เห็นชอบ เห็นไม่ชอบ เห็นงงจักรเป็นดอกบัว เป็นต้น เพราะเหตุแห่งความเห็นอะไรที่แตกต่างกันนี้แหละ จึงเป็นเหตุให้เกิดกิเลส เป็นเหตุให้รักในบางครึ่งซึ่งในบางคราว ลุ่มหลงมัวเมาเป็นอยายน้อย่างนี้

ในแง่ธรรมะนั้นพระผู้มีพระภาคเจ้าท่านสอนให้เรามองเห็นอะไรๆให้เห็นเป็นสิ่งเดียว ไม่ให้เห็นเป็นสอง ไม่ให้เห็นเป็นคู่แต่ให้เห็นเป็นหนึ่งเรื่องเดียว ปัญญาที่มองเห็นอะไรเป็นอันเดียวกันนี้แหละ เป็นจุดหมายอันหนึ่งของพระพุทธศาสนา ลักษณะสามัญนามของสิ่งเหล่านั้นมันคืออะไร คือความไม่เที่ยงเรียกว่า “อนิจจัง” ความคงทนอยู่ไม่ได้คือ “ทุกขัง” ความไม่มีตัวตนที่แท้จริงคือ “อนัตตา”

เมื่ออุกกลับมาถึงต้นไม้ดอกไม้เช่นดอกกุหลาบดอกกล้วยไม้ที่ปลูก แล้วเห็นสังขธรรมอะไร ก็เห็นไตรลักษณ์นี้แหละคือความไม่เที่ยง (เกิดขึ้น ตั้งอยู่ ตับไป) ทุกขังความคงทนอยู่ไม่ได้ และความไม่มีตัวตนที่แท้จริง เช่นกุหลาบที่ปลูกไว้ในกระถางหนาบาน มีดอกสีแดงสวยสดงดงามมีกลิ่นหอมของกุหลาบที่สดชื่น ความเป็นจริงคือดอกกุหลาบนั้นเกิดขึ้นเป็นดอกตูมอ่อนเติบโตไม่กี่วันดอกนั้นก็บานเห็นสีแดงสดมีกลิ่นหอม เมื่อวันเวลาผ่านไปสักสองสามวันดอกกุหลาบเริ่มเหี่ยวกลีบกุหลาบเริ่มโรย วันที่สี่วันที่ห้ากลีบกุหลาบโรยจนหมดความสวยหมดความหอม

สังขธรรมความจริงได้ปรากฏเห็นความเกิดดับความคงทนอยู่ไม่ได้ของดอกกุหลาบ และความไม่มีตัวตนที่แท้จริงของดอกกุหลาบที่มีสีแดงสวยสดและมีกลิ่นหอมนี้ เพราะความจริงมีอยู่เช่นหนึ่งจึงต้องมองเห็นเป็นอันเดียวกันในทางเดียวกันในมุมมองเดียวกัน การเห็นสิ่งเดียวกันแตกต่างกันเป็นเหตุให้เกิดกิเลส เช่นเดียวกับการมองดอกกุหลาบให้เห็นความเป็นจริง

และการเห็นความจริงของสิ่งอื่น ตัวอย่างเช่นชายหนุ่มเห็นหญิงสาว บ้างเห็นว่าเธอสวย บ้างเห็นว่าเธอสวย บ้างเห็นว่าเธอเสียดี บ้างเห็นว่าเธอเก่ง ต่างก็ยกยอไต่เธอมาเป็นคู่ครองตามที่ตนคิดเห็น ทำให้เกิดกิเลสความลุ่มหลงแก่งแย่งกันจับว่าใครจะจับเธอได้เป็นคู่ครอง ถ้ามองในทางเดียวกันในแง่ธรรมะทุกคนก็คงไม่มีใครอยากแย่งกันจับเธอ เพราะความสวยสวยนั้นอยู่ชั่วคราวแล้วต่อไปเธอก็แก่เจ็บตาย สภาพร่างกายก็ไม่ขนาดเมื่อถึงเวลาดังกล่าวหนุ่มที่โหนจะมาตามจับตามชอบเธอ คงไม่มีหนุ่มคนไหนตามจับตามชอบผู้หญิงแก่ๆ ผู้หญิงที่ตายแล้ว

